

Norge

Distribueras med Dagens Nyheter 31 mars 2005

Detta är en bilaga från Norges Ambassad i samband med 100-årsmarkeringen, som lyfter fram samarbetet mellan Sverige och Norge.

Bondevik & Persson om grannsämjan

Så här 100 år efter unionsupplösningen mellan Norge och Sverige, är det på sin plats att lyfta fram den goda grannsämjan våra länder emellan, menar statsministrarna Bondevik och Persson.

Sid 2

På jakt efter Oslos själ

Ett europeiskt San Francisco håller på att växa fram. Färgstarkt, trendigt och tolerant.
Sid 10

I fredens tjänst

FN:s generalsekreterare Kofi Annan ser uppgörelsen mellan Norge och Sverige 1905 som inspirerande för FN:s fredsarbete i en splittrad värld.
Sid 4

02

1905–2005
Självständighet i 100 år

norway

100 år. Tid för både eftertanke och nya friska idéer.

För oss norrmän har Sverige alltid varit nästgårds. Vi far fram och tillbaka över gränsen, vi handlar, semesterar, fester, studerar och trivs ihop. 100 år efter unionsupplösningen är, tycker vi, en utmärkt tidpunkt både för eftertanke över det som har varit och för nya friska planer inför framtiden.

Därför gör Norge sin största satsning någonsin i Sverige. Vi visar upp vårt moderna land, vår forskning och utveckling, vår nyskapande design och arkitektur tillsammans med ett varierat kulturutbud med starka rötter i norsk-svensk tradition.

Och vi gör det tillsammans med er svenskar – i mängder av stora satsningar, såväl lokala arrangemang som i händelser runt hela landet. En ny Svinesundsbro blir symbolen för markeringen. Men vi vänder också blickarna utåt, mot det fredsskapande som Norge – tillsammans med Sverige – engagerat sig i för att hjälpa till i internationella konflikter. Den fredliga unionsupplösningen är ett praktiskt exempel på en "skilsmässa" utan uppslitande efterspel. Kampen har i stället förts i skidspåren och på fotbollsplanerna. Dialogen om politik, social utveckling och välfärd har varit givande och uppbyggande. Nu satsar vi framåt, i de norra regionernas Europa, som växer alltmer dynamiskt.

Jag hoppas att dessa sidor, i text och bild av Norge, ska bidra till ett lärorikt och inspirerande 2005 för ett ännu tätare samarbete två goda grannar emellan.

Jag vill också passa på att tacka våra huvudsamarbetspartners: Oslo Teknopol, Norge 2005, Innovasjon Norge, Oslo Promotion och de annonsörer som hjälpt till att förverkliga den här publikationen. Tack.

Odd Fosseidbråten
Ambassadör

Mellan Sverige och Norge finns en stor samsyn i många utrikespolitiska frågor. Det gäller inte minst grundläggande frågor, som stödet till FN, betoningen på demokrati och mänskliga rättigheter samt respekten för folkrätten.

– Ju fler vi är som verkar för dessa grundläggande mål, desto bättre, säger Göran Persson.
– I regel ser vi på saker och ting på mycket likartade sätt. Jag tror vi är två av världens mest lika folk, säger Kjell-Magne Bondevik.

Goda grannar –

Det gemensamma intresset för demokratifrågor, vår historia och den långa gemensamma gränsen har fört oss svenskar och norrmän mycket nära varandra, säger de båda statsministrarna Bondevik och Persson, när markeringen av den norsk-svenska unionsupplösningen kommer på tal.

Text: Ulrica Segersten & Bjørn Kvaal | Foto: Søren Svendsen/Nordiska Råd/Ministerråd

På frågan om vad statsminister Bondevik vill fokusera på när man nu uppmärksammar unionsupplösningen, svarar han att fokus måste vara på "Det Moderna Norge" som en kultur-, kunskaps-, resurs- och fredsnation.

– En del länder ser oss fortfarande som "vikinganationen" – och visst hämtar vi mycket impulser från hela världen, men inte på samma sätt som vikingarna gjorde. Uppmärksamheten kring unionsupplösningen är även ett utmärkt tillfälle att markera vår goda grannsamja med Sverige. Vi står varandra mycket nära som två självständiga nationer, med likartat lynne och välfärdssystem, säger statsminister Bondevik.

**»Norge fick sin rege-
ringsmodell av Sverige 1814, och grunden blev lagd för statsförvaltning efter svensk modell.«**

Vad är det mest betydelsefulla Norge och Sverige har gett varandra?

– Demokratien och parlamentarismen slog tidigare igenom i Norge. Det kom att påverka utvecklingen mot full demokrati och parlamentarism också i Sverige. Det tycker jag vi kan känna tacksamhet till

Norge för, svarar statsminister Göran Persson.

– När vi blev en del av den svenska unionen 1814, fick vi vår egen regeringsmodell och en grund blev lagd för vår egen statsförvaltning efter svensk modell. Att Alfred Nobel bestämde att fredspriset skulle delas ut i Norge, har bidragit till att göra Norge till en fredsnation, påpekar Bondevik.

– Dessutom har vi tjockare Bernadotteblod i vår kungafamilj än Oscar II kunde förutse. Hans barnbarn Märtha blev ju vår kronprinsessa 1929 och mor till vår nuvarande kung Harald.

Några ord om gränsen mellan Norge och Sverige?

– Vi har en gemensam handel på 80 miljarder (norska) kronor. 1 150 norska företag är etablerade i Sverige, 2 000 svenska företag har verksamhet i Norge. Den låga gränströskeln ger oss också stort kulturellt utbyte. Många norrmän trivs så bra i Sverige, att de köper hus eller sommarstuga där, säger Bondevik.

skiljs och möts

– Vår gräns är Europas längsta som folk har rört sig över i alla tider. Det har skapat en mänsklig närhet, säger Persson.

– I Norge finns ungefär 25 000 folkbokförda svenskar, och många fler svenskar än så jobbar i Norge. Jag har sett en uppgift om att 34 000 svenskar arbetspendlar till Norge. Ungefär 400 äktenskap ingår varje år mellan medborgare från de två länderna. Från inget annat land kommer fler turister till Sverige än från Norge. För kommunerna längs gränsen är gränshandeln mycket viktig för tillväxt och sysselsättning. Hemligheten bakom vår nära relation är just alla dessa svenskers och norrmäns intensiva kontakt med varandra.

– Med högre standard på vägar och järnvägar mellan oss, hade utbytet på alla områden kunnat vara ännu större. Den nya bron över Svinesund är viktig i detta perspektiv. Men här finns en del försummelser som bör rättas till. Mycket återstår att göra. Jag hoppas att det just i år skall bli möjligt att ta nya steg för att förbättra situationen på detta område, säger Persson.

Vad är det som förenar norrmän och svenskar mest?

– Vi är kanske de två folk i världen som liknar varandra mest. "Svenskhjälpen" vi fick under och efter andra världskriget knöt många norrmän till Sverige. Tusentals familjer såg sina hem gå upp i rök under kriget. Sverige hjälpte många av dessa familjer med prefabricerade hus, så kallade "svenskehus", som betydde mycket för uppbyggandet av landet efter 1945. Min fru växte upp i ett "svenskehus" i vår hemstad Molde på Västlandet, säger Kjell-Magne Bondevik.

Om du, Göran Persson, översätter relationen med Norge med grannskap i en förort, hur skulle du då beskriva din norske granne?

– Som hyggliga grannar som man gärna bjuder

över på grillfest och trivs med. Och som man skojar med om vems vinbärsbuskar – solbær – som är finast.

Inom vilka områden borde Norge och Sverige samarbeta mer, Kjell-Magne Bondevik?

– Forskning och utveckling, till exempel inom bioteknologi. Vi har gemensamma utmaningar inom miljö, energi och infrastruktur. Med öppna gränser möter vi också nya utmaningar, exempelvis behovet av gemensamma satsningar på smittoskydd.

Hur kan vi gemensamt stärka vår konkurrenskraft i världen, Göran Persson?

– Genom att vi blir bättre på att utnyttja våra gemensamma resurser. Svenskt och norskt näringsliv kompletterar varandra på ett sätt som gör att vi tillsammans skulle stå starkare än vi gör var och en för sig. Ett sätt kan vara att etablera kontakttillfällen. Vi borde också kunna göra mer när det gäller samarbete inom forskning och utveckling. För att stärka vår konkurrenskraft är satsningar på detta område helt centralt. I ett internationellt perspektiv är vi var och en för sig ganska små.

Vad betyder Sverige för Dig om du får välja tre ord, Kjell-Magne Bondevik?

– God granne, rik kultur och stora idrottsstjärnor.

Norges utveckling under 100 år som självständig nation, vad imponerar mest Göran Persson?

– Norges utveckling av olje- och gasverksamheten samt den teknologi som krävs. Detta är verkligen något som imponerar djupt. Och i anslutning till detta – hur man har hanterat oljerikedomen genom bildandet av petroleumfonden till nytta för kommande generationer.

Foto: Nikolai Jakobsen

Herman Lindqvist om den norska och svenska självbildens – "den kolliderar med varandra som tunga vikingasköldar i närstrid".

Varför norrmännen lyckas där svenskarna inte ens försökt

» Det finns knappast två folk i Europa som står varandra så nära historiskt, kulturellt och språkligt som svenskar och norrmän. Till och med den svenska och den norska självbildens är mycket lika varandra. Både svenskar och norrmän är övertygade om att de besitter egenskaper som gör dem bättre än alla andra folk och att om de andra folken blev mer som vi, skulle världen bli så mycket bättre. Vi anser oss bägge vara hederligare än andra. Det arbete som utförs i våra länder är bättre och av högre kvalitet än vad som utförs i andra länder, därför är svenska produkter, i synnerhet matprodukter, för svenskar och norska för norrmän, alltid bättre än smörjan som tillverkas i andra länder. Den svenska och den norska självbildens kolliderar med varandra som tunga vikingasköldar i närstrid.

Skillnaden är att medan Sverige mest verkar prata och luta sig mot bragder från fornstora dar, går norrmännen framåt och har i dag skaffat sig en ställning internationellt som Sverige aldrig har kunnat uppnå.

Norska diplomater har skapat fred och därmed också goodwill i världens alla hörn. Långvariga och komplicerade konflikter i Guatemala, Colombia, Sri Lanka, Bosnien och Sudan har dämpats eller helt lösts genom norsk medling, liksom ihärdiga norska diplomaters verksamhet i Mellanöstern många gånger fört utvecklingen framåt.

»Både svenskar och norrmän är övertygade om att de besitter egenskaper som gör dem bättre än andra.«

Varför lyckas norrmännen där svenskarna inte ens försökt? Är norrmännen så mycket fredligare än vi? Svar: Ja. Historiskt sett har Norge bara anfällt Sverige en enda gång, år 1249, medan svenska armén gång på gång trängt in i Norge, oftast med ursäkten att anfallet egentligen gäller Danmark. Sverige var under flera hundra år ett land som expanderade på andra länders bekostnad, medan Norge blev anfallet och utnyttjat, men kämpade emot och segrade till slut, och ur detta kom en stark nationell självkänsla, som kanske saknas i Sverige.

Den norska handelsflottan var redan i mitten på 1800-talet en av världens största, vilket tidigt gav norrmännen internationella kontakter världen över. Norska missionskyrkor kom ut före och längre bort än de svenska. Norska handelsmän etablerade sig i andra världsdelar före de svenska konkurrenterna. Allt detta skapade en tidig norsk medvetenhet om vikten av internationell diplomati och smidighet, allt annat störde affärerna.

Sålunda kan norrmännen göra nytta av sin självbild som fredens missionärer, medan vi i Sverige fortfarande mest tittar på. ■

Herman Lindqvist

04

Händelser
under hela 2005

Hundraårsmarkeringen 1905–2005. Olika typer av händelser kommer att äga rum över hela Sverige under året, i regi av lokala och regionala aktörer. Här hittar du ett axplock:

Kungahus

10–11 juni 2005, Svinesund/Oslo
Det svenska kungaparet i Norge.

1–2 september 2005, Stockholm
Det norska kungaparet i Sverige.

Foto: Scanpix

Politik

12–13 april, Stockholm
Internationell konferens om fred och konfliktlösning.

23 september 2005, Karlstad
Konferens om demokratins utveckling. Konferensen invigs av de två statsministrarna.

Näringsliv

10 juni 2005, Svinesund
Öppning av nya Svinesundsbron. Bron invigs av de två ländernas kungapar.

1 september 2005, Stockholm
Gemensam näringslivskonferens.

Barn och ungdom

1 april
Utskick till svenska gymnasier och högstudier med historiskt material om Norge–Sverige.

Teckningstävling för svenska och norska barn över temat: "Norge". Prisutdelning under "Norske Dager" på Skansen i maj 2005.

Kultur

19 februari–15 maj 2005, Stockholm
Edvard Munchs självporträtt – utställning och konferens på Moderna Museet.

14–18 maj,
Stockholm
Norske Dager på
Skansen.

För ytterligare
information:
www.norge.se

Foto: Skansen

Inspirerande för freden

FN:s generalsekreterare Kofi Annan skriver i en hälsning angående Norges 100-årsfirande av självständigheten, att Karlstadsavtalet från 1905 är en förebild i det fredsarbete FN bedriver över världen.

UNITED NATIONS

NATIONS UNIES

GENERALSEKRETERAREN

MEDDELANDE MED ANLEDNING AV HUNDRAÅRSJUBILEET AV DEN FREDLIGA
UPPLÖSNINGEN AV UNIONEN MELLAN NORGE OCH SVERIGE

Februari 2005

Detta hundraårsjubileum är en inspirerande händelse för alla oss som arbetar för freden. När Sverige och Norge förhandlade om upplösningen av sin union, var båda sidorna villiga att gå med på kompromisser, vilket gjorde att frågan kunde lösas på ett fredligt sätt. Ännu i dag är Karlstadsavtalet ett exempel som vi bör ta efter i vår värld, en värld som fortfarande är splittrad av konflikter.

Norge och Sverige blev sedan goda grannar, nära partner i det regionala nordiska samarbetet och exemplariska medlemsstater i Förenta Nationerna. Båda ger sedan länge utvecklingsstöd, de är generösa humanitära biståndsgivare och orubbliga bidragsgivare till fredsbevarande insatser – och visar därmed solidaritet och delar med sig av sitt välstånd i hela världen.

Norrmän och svenskar har haft framstående befattningar inom vår organisation, däribland vår första och andra generalsekreterare. Båda länderna kommer tveklöst att fortsätta spela en viktig roll år 2005 och i framtiden för att stärka Förenta Nationernas anpassning inför 2000-talets utmaningar.

Kofi A. Annan

FN:s Generalsekreterare

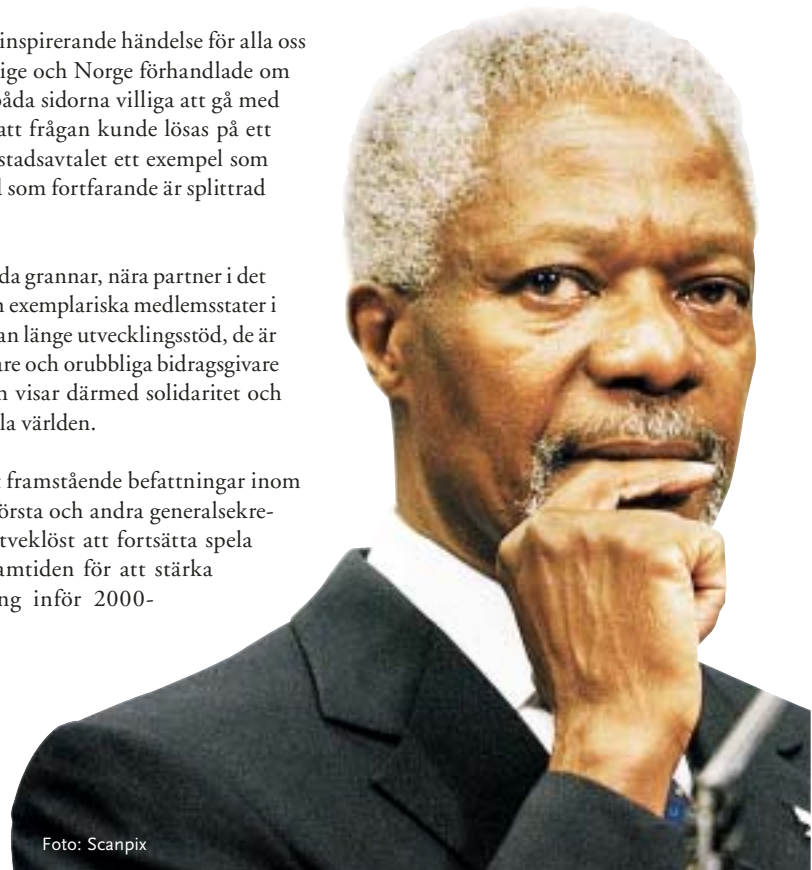

Foto: Scanpix

100 år sedan Dag Hammarskjöld föddes

1905 var ett viktigt år. 1905 föddes även Dag Hammarskjöld, vilket firas på olika sätt under detta år.

I april 1953 valdes Dag Hammarskjöld till FN:s generalsekreterare. "Ni övertar världens omöjligaste jobb". Det var med dessa ord Förenta Nationernas förste generalsekreterare, norrmannen Trygve Lie, överlämnade uppdraget som

generalsekreterare i Förenta Nationerna till Hammarskjöld.

För övrigt ordnar Sverige och Norge gemensamt en internationell konferens om fred och konfliktlösning och FN:s roll i dag. Konferensen inleds av de två ländernas utrikesministrar. Plats: Stockholm, 12–13 april.

Foto: Stockholms Stadsmuseum

Den 8 juni 1905 strömmade stora skaror ut till Rosendal för att hylla kungafamiljen med fosterländska sånger och hurrarop, som kungen återgäldade med tacktal.

Demokratin vann tidigt mark

Sverige fick sitt moderna parlamentariska genombrott hela 37 år efter Norge.

Text Marie-Louise Olsen | Foto Riksarkivet

Aristokratisk och bakåtsträvande – det var den norska demokratirörelsens syn på det politiska klimatet i Sverige i slutet av 1800-talet. Norge införde parlamentarism 1884. I Sverige fick den moderna parlamentarismen sitt slutliga genombrott först 1921, hela 37 år efter Norge. I Norge infördes allmän rösträtt för män 1898 och för kvinnor 1909. Sverige införde allmän rösträtt för män först 1909 och för kvinnor 1918.

– Norrmännen gick visserligen emot unionen som sådan, men man var även emot den aristokrati som Sverige representerade. Demokratirörelsen i Norge ville upplösa unionen för att kunna genomföra reformer. I Sverige var vänstern länge positiv till unionen, eftersom de såg de framgångar vänstern hade i Norge som ett stöd för att kunna genomföra reformer även i Sverige. 1905 ställde sig dock den svenska vänstern på unionsupplösarnas sida, säger Torbjörn Nilsson, docent i historia vid Samtidshistoriska institutet, Södertörns högskola.

De ekonomiska skillnaderna mellan Sverige och Norge var däremot inte särskilt stora, varken när unionen bildades 1814 eller när den upplöstes 1905. Det var en union mellan två relativt fattiga länder; de sociala skillnaderna var större i Sverige än i Norge. Båda industrialiserades sent jämfört med resten av Västeuropa, även om industrialiseringen kom i gång något tidigare i Sverige än i Norge.

Frihandel i stället för konkurrens

– Vi får inte glömma bort att unionen mellan Sverige och Norge var fredlig och att den hade positiva konsekvenser både för Sverige och för Norge. Det skapades traditioner för samarbete som jag tror att vi har nytta av än i dag. Exempelvis rådde under en lång period redan på 1800-talet frihandel mellan Sverige och Norge. Det är möjligt att det utan unionen hade uppstått större konkurrens mellan länderna, vilket hade kunnat vara negativt för både Norges och Sveriges ekonomiska utveckling, säger Torbjörn Nilsson. ■

4 november 1814

I ett unionsavtal får Norge behålla grundlagen från 17 maj 1914 och en stor del av sin frihet.

5 juni 1873

Ståthållarstriden avgörs.

1884

Parlamentarismen införs i Norge.

7 juni 1895

Svenskt hot om krig.

17 november 1898

Oscar II sanktionerar den norska flagglagen.

7 juni 1905

Stortinget förklarar unionen upplöst. Oscar II erbjuds att välja en svensk prins till den norska tronen.

28 juli 1905

Den urtima Riksdagen antar Sveriges krav för en upplösning av unionen.

13 augusti 1905

Folkomröstning i Norge om att upplösa unionen. 368 208 väljare röstar ja, bara 184 nej.

31 augusti 1905

Förhandlingarna om unionsupplösningen börjar i Karlstad.

23 september 1905

Förhandlingarna avslutas i enighet – Karlstadsöverenskommelsen.

26 oktober 1905

Unionen blir formellt upplöst när Oscar II erkänner Norge som oavhängigt.

12–13 november 1905

Folkomröstning om Norges framtida statsform. 78,9 procent röstar för monarki. 21,1 procent röstar emot.

18 november 1905

Stortinget väljer prins Carl av Danmark till norsk kung. Han antar kungamnamnet Haakon VII.

Nobels Fredscenter tar form i Oslo

» I den gamla stationsbyggnaden på Vestbanen vid Rådhuset i Oslo tar just nu Nobels Fredscenter form.

– Platsen ska bli ett levande centrum för förmedling av kunskap om fredsprisets ideal och aktuella konflikter, säger Geir Lundestad, direktör vid Nobelinstitutet och initiativtagaren bakom projektet.

Genom utställningar, filmer och interaktiva redskap ska fredscentret återspegla mänsklighetens hårdaste ansträngningar för att uppnå fred i alla former. Centret ska lyfta fram små och stora konflikter, tidigare fredspristagare och deras arbeten, Alfred Nobel och de andra Nobelprisen. Samtidigt ska det vara en

mötesplats för diskussion och tankar kring krig, fred och konfliktlösning. Centret kommer också att innehålla servering och bokhandel.

Invigningen av Nobels Fredscenter i Oslo sker samtidigt som markeringen av unionsupplösningen med Sverige. Den dramatiska, men fredliga, unionsupplösningen är ett av premiärutställningens teman. ■

Invigningen är den 11 juni och mer om fredscentret finns att läsa på centrets hemsida www.nobelpeacecenter.org

Cancerforskning i världsklass

”**Mycket bra**, på gränsen till enastående” – det utlåtandet fick cancerforskningen vid Radiumhospitalet i Oslo nyligen i en internationell utvärdering. Mycket tack vare Norges folk, som via kreftförbundet – Norges motsvarighet till Cancerfonden – har donerat stora summor pengar till forskningen.

Text Ann Gustafsson | Foto Morten Brakestad

Cancerbehandlingar är tuffa mot kroppen och ger ibland biverkningar på lång sikt. Vid Radiumhospitalet i Oslo finns en enhet som undersöker hur patienterna mår flera år efter sin sjukdom.

Sophie Fosså har i 30 år jobbat som cancerläkare vid Radiumhospitalet. Hennes långa erfarenhet säger henne att vissa patienter kommer tillbaka – nu vill hon göra allt för att undvika det:

– De senaste fem åren har jag byggt upp en enhet där vi följer upp långtidseffekter av cancerbehandlingen, säger hon.

Hon samarbetar bland annat i ett projekt med amerikanska National Cancer Institute kring behandlingen av testikelcancer. I dag vet man att patienter som lever länge efter att de har drabbats av testikelcancer, löper en högre risk att få cancer igen.

– Det här tror vi hänger ihop med den behandling de har fått. Både strålning och cellgifter kan i vissa fall ge ny cancer, säger Sophie Fosså.

De ska nu undersöka hur man bäst balanserar en mild behandling, som inte ger nya återfall, samtidigt som dosen är tillräckligt kraftig för att slå ut cancer.

En del av Sophie Fossås forskningsresultat visar också på positiva överraskningar. Till exempel att två tredjedelar av alla män som drabbats av testikelcancer kan få barn efter behandlingen. Och att unga människor som har fått amputera ett ben till följd av skelett-cancer, trivs med sina liv och tycker att de har en bra livskvalitet.

Indraget läkemedel kan stoppa cancer i munhålan

Läkemedlet Vioxx drogs snabbt in i höstas när det visade sig ge livsfarliga biverkningar. Nu kan det i stället få en ny roll i kampen mot dödlig cancer i munhålan.

Läkemedlet användes fram till i höstas som smärtstillande medel. Men det drogs snabbt in då man upptäckte att läkemedlen ökade risken för hjärtinfarkt.

Men Jon Sudbø, läkare vid Radiumhospitalet, hoppas att Vioxx, och det liknande läkemedlet Celebra, inte stoppas helt. För de kan kanske, paradoxalt nog, rädda liv.

– För fyra år sedan upptäckte vi att dessa smärt-

stillande substanser kan användas för att hämma utvecklingen av cancer i munhålan, säger han. Det är inte någon vanlig cancerform, men den är mycket dödlig och i dag finns ingen bra behandling.

Jon Sudbø har fått tio miljoner dollar i anslag av amerikanska National Cancer Institute för att undersöka om Vioxx och Celebra, i kombination med ett annat tillväxthämmande läkemedel, kan kväsa cancer i munhålan. Om två till tre år hoppas han veta om behandlingen ger resultat.

Rött ljus mot hudcancer

Ljusterapi mot hudcancer kan låta som humbug. Men i kombination med kemiska molekyler som är utvecklade vid Radiumhospitalet i Oslo, går det att förstöra vissa elaktartade cancer-celler med ljus. Dock inte malignt melanom.

En trojansk häst, i form av en kemisk molekyl, som i tysthet tar sig in i cancer-celler och sedan går till attack när den aktiveras av rött ljus – så kan en ny form av hudcancerterapi beskrivas som har utvecklats vid Radiumhospitalet.

Behandlingen kallas för Metvix och används i dag

Svenskt-norskt kompanjonskap revolutionerar mobilmarknaden

Hyr en avancerad mobiltelefon, använd månadshyran att ringa för och byt mobilen var tolfte månad. Bill Norlander och Otto M. Isaksen tänkte ut idén som nu lanseras i NewPhone AB.

Samarbetet mellan kompanjonerna började på det tidiga 90-talet. Bill Norlander från Sverige och Otto M. Isaksen från Norge hade samma affärsidé, var och en i sitt land: att sänka det fasta nätpriset för telefonsamtal till utlandet. 1995 gav man sig gemensamt in på den skandinaviska telefonmarknaden med bolaget Netsource.

Idén var att koppla in en så kallad router som automatiskt slog ”rätt” prefix före abonnentnumret och därmed utnyttjade den billi-

gaste operatören för att få de lägsta teletaxorna. Företaget såldes 1998 och gav god utdelning till sina aktieägare.

Nu har de båda kompanjonerna börjat samarbeta igen. Den här gången handlar det om mobiltelefoni. Bill Norlander berättar:

– Jag kontaktade Otto i början av 2003, eftersom jag hade en idé som handlade om mobiltelefoner till företagsmarknaden.

– Det syntes mig som en genial idé och nu är vi i gång för fullt både i Sverige och Norge,

säger Otto M. Isaksen.

Och vad går idén ut på?

– Mobiltelefoner blir mer och mer avancerade, säger Bill Norlander. Och dyrare. Vår idé är att hyra ut dessa ”smartphones” på företagsmarknaden. Månadshyran dras från samtalskostnaden. Var tolfte månad får abonnenten byta till en ny telefon.

Bill Norlander tillsammans med Otto M. Isaksen kan alltså bevisa att nordiskt samarbete lönar sig.

för att behandla vissa förstadier till hudcancer och basalcancers, BCC, en hudcancer som är elakartad men sällan dödlig. Tyvärr fungerar den inte på den farliga hudcanceren malignt melanom.

– Hudcancer går att dela in i två grupper; de som börjar i fläckar på huden och de som inte börjar i fläckar. Metvix fungerar enbart på de typer som inte börjar i fläckar, säger Kietil Hestdal, CEO vid Photocure, företaget som säljer Metvix.

I Europa får cirka 500 000 människor BBC varje år. Hittills har man skurit eller bränt bort hudförändringarna, men det ger ofta fula ärr. Metvix stora fördel är att patienterna slipper permanenta skador på huden.

Photocure undersöker nu också hur man kan använda den trojanska molekylen för att behandla cancer i urinblåsan, tjocktarmen och livmodershalsen.

– Behandlingen går i princip att använda på alla ställen där man kommer åt att lysa med ljus, säger Kietil Hestdal.

Lyser man med blått ljus i stället för rött, så självlyser den trojanska molekylen. Därför går det också att använda behandlingen för att spåra och diagnostisera cancer. Detta är också principen bakom PhotoCures nya produkt, Hexvix, som nyligen blev godkänd i Sverige, och som används för att spåra tumörer i urinblåsan.

Tumörers genetiska fingeravtryck ska vägleda läkarna

Vill man vinna ett krig, gäller det att känna sin fiende. Anne-Lise Børresen-Dale kartlägger bröstcancer

in i minsta genetiska detalj, för att i framtiden kunna skraddarsy angreppen mot tumörerna.

Dagens behandling av bröstcancer är inte alltid effektiv. När cellgifterna inte biter måste läkarna ibland byta behandling. Ovissheten gör att effektiva cellgifter ibland sätts in för sent.

– Det gäller att ge rätt person den rätta behandlingen vid rätt tidpunkt, säger Anne-Lise Børresen-Dale, professor vid Radiumhospitalets institution för cancerforskning, Avdelningen för genetik.

Målet med hennes forskning är att läkarna direkt ska kunna välja den bästa behandlingsformen genom att ta ett enkelt genetiskt fingeravtryck av cancercellerna.

När Anne-Lise Børresen-Dales forskningsgrupp, i samarbete med forskare vid Stanforduniversitetet i Kalifornien, 1998 började klassificera bröstcancer-tumörer med hjälp av toppmodern genteknik, var de pionjärer inom området.

– Vi såg då att varje tumör hade sitt eget genetiska fingeravtryck; varje tumör var unik, säger Anne-Lise Børresen-Dale.

Men det fanns också många likheter. Genom att analysera likheterna kunde hon och hennes kollegor dela in brösttumörerna i fem olika klasser. Den här klassificeringen används i dag av forskare över hela världen för att öka kunskapen om bröstcancer.

Anne-Lise Børresen-Dales team arbetar nu på att förfina klassificeringen. De vill hitta ännu bättre genmarkörer som i förväg kan avslöja om en behandling kommer att lyckas. Det här är inte minst viktigt för cellgifter, som orsakar stort lidande och som ibland sätts in utan att ge någon verkan. ■

Anne-Lise Børresen-Dale. "Ett genetiskt fingeravtryck av cancerceller hjälper att välja rätt behandlingsform."

Jon Sudbø hoppas på ny medicin som ska rädda patienter med cancer i munhålan.

Kietil Hestdals Photocure använder "trojansk molekylen" för att behandla cancer.

Sophie Fossås forskning visar att män med testikelcancer kan efter behandling få barn.

Unik teknologihistoria

1984 gjordes en stor upptäckt av stort värde för hela Nordnorge. Strax norr om Hammerfest upptäcktes gasfältet Snøhvit.

I dag är Snøhvit Europas första anläggning för flytande naturgas (LNG). Statoil, som driver fältet, räknar med att det finns 190 miljarder kubikmeter naturgas att utvinna. I utbyggnaden av Snøhvit, som öppnar 2006, har det investerats cirka 50 miljarder kronor.

Med utgångspunkt i beräkningar hur dollarkurs och petroleumpriser utvecklas, antas intäkterna från projektet bli cirka 200 miljarder (norska) kronor under perioden 2006–2030.

Källa: Statoil

Hjärnforskaren Nansen

Fridtjof Nansen var den första stora hjärnforskaren i Norge. Vem vet – hade han inte tyckt så mycket om skidåkning hade han kanske fått Nobelpriset i medicin eller fysiologi...

Laxens genuppsättning

Efter att människans gener kartlades för ett par år sedan, har nya forskningsområden vuxit fram. Ett sådant är funktionell genforskning, där man studerar vad olika gener och proteiner har för uppgift och funktion och hur de påverkar varandra. I internationella projekt arbetar norska forskare med att kartlägga laxens genetiska uppsättning. Norge satsar minst 1,5 miljarder kronor fram till 2012 på funktionell genomforskning i ett projekt som kallas FUGE.

Snabb hjälp avgörande när hjärtat stannat

► **Plötsligt hjärtstopp** är en av de vanligaste dödsorsakerna i Sverige. Varje år inträffar 10 000 hjärtstopp utanför sjukhusen. Det är som om ett elektriskt kaos uppstår i hjärtmuskeln och blodpumpfunktionen försvinner. Redan efter tre till fyra minuter kan syrebristen i hjärnan ge oåterkalleliga skador.

Den livräddande behandlingen är att snabbt kunna sända en strömstöt genom bröstkorgen med så kallad defibrillering. Hjärt- och lungräddning vinner

tid i väntan på att en defibrillator ska komma fram till patienten.

Defibrillatorn HeartStart säljs i Sverige av Laerdal. Det är en smidig defibrillator som inte väger mer än två kilo och är batteridriven. Den läser själv av den drabbades hjärtfrekvens och indikerar om behandling behövs.

Allt fler delar av samhället utrustar sig med HeartStart för att snabbt kunna ge hjälp: Råsunda Fotbollsstadion, Eriksdalsbadet i Stockholm, Universeum i Göteborg, GEKÅ:s i Ullared och IKEA i Kungens Kurva är bara några exempel.

– Jag tror att HeartStart-defibrillatorn snart är lika vanlig som brandsläckare och livbojar i till exempel våra idrotts- och simhallar, säger Bengt S. Persson, vd för Laerdal Medical AB, som har en lång tradition inom livräddande första hjälpen. □

www.laerdal.se

Laerdal
helping save lives

Tidskriften National Geographic lät en panel bestående av 200 reseexperter bedöma 115 av världens mest kända resmål. De norska fjordarna kammade hem segern.

Det genuina prisbelönas

De norska fjordarna är det bästa resmålet i världen. Det anser den 115 år gamla tidskriften National Geographic.

Text Anders Fahlman | Foto Ove Hetland

Några exempel på destinationer som fick se sig slagna av fjordarna i Norge är Grand Canyon, Pompeji, Capri, Venedig och Galapagosöarna.

Utvärderingen tog fasta på hur väl de olika resmålen lyckats bevara sin genuinitet och integritet i våra tider av massturism, där sådant som nedsmutsning, kommersialisering och överutnyttjande ofta bidrar

till att urholka resmålens attraktivitet.

De norska fjordarna kammade alltså hem segern och en av de deltagande experterna, Eduardo Nycander från Rainforest Expedition, uttryckte sig så här:

”Detta är en fantastisk plats. Landskapet är underbart och här finns en levande traditionell kultur.”

I undersökningen fick experterna bedöma varje

resmål efter följande kriterier: miljömässig och ekologisk kvalitet, social och kulturell integritet, kvaliteten på byggnader, såväl historiska som moderna, platsens estetiska attraktivitet, turismens natur och resmålens framtidsutsikter.

I toppen efter de norska fjordarna placerade sig kanadensiska Cape Breton Island, Sydön i Nya Zeeland och chilenska Torres del Paine.

I slutet av listan över världens stora resmål hamnade Key West i Florida, Jamaicas nordkust och allra sist Costa del Sol i Spanien. ■

Vägen till norska naturupplevelser kan gå via:
www.visitnorway.com eller <http://norge.reseguiden.se>

OTRUM – en europeisk framgångssaga

På bara tre år har OTRUM förvandlats från att vara en mjukvaruleverantör till ett fullfjädrat försäljnings- och utvecklingsföretag. OTRUM är den ledande leverantören av interaktiva tv-system och tv-kanaler till hotell- och konferensindustrin i Europa, Mellanöstern och Afrika.

Under ledning av Fredd Causevic, CEO, har OTRUM gått från klarhet till klarhet. Causevic, tidigare ansvarig för den nordiska verksamheten hos den störste konkurrenten, kom till OTRUM i begynnelsen av ovan nämnda förvandlingsskede.

OTRUM system finns installerade på ett stort antal ledande hotellföretag, såsom Radisson SAS Scandinavia Göteborg, Clarion Hotel Royal Christiania Oslo, Clarion Hotel Stockholm, Hilton Helsinki Strand, Clarion Hotel Copenhagen, Gleneagles Scotland, Le Meridien Stuttgart, bara för att nämna några.

Mr. Fredd Causevic, President & CEO i OTRUM.

OTRUM är noterat på Oslo Börs. Huvudägare är Telenor med 33% av aktierna. OTRUM har en stark finansiell ställning med 15 miljoner euro på banken och en soliditet på 83%.

OTRUM^{TM}
www.otrum.com

Svinesunds 2005

Svinesundsloppet mellan Sverige och Norge

Missa inte årets löparfest lördag 11 juni!

Den nya E6 vid Svinesund invigs till fots. Spring 2, 5, 10 eller 21 km – eller gå 5 km, med eller utan stavar. Start och mål på nya vackra Svinesundsbron, en av världens största bågbroar.

Stor folkfest när nya vägen invigs

Svinesundsförbindelsen invigs kungligt och högtidligt den 10 juni. Sedan tar en två dagar lång gränslös folkfest vid. Välkommen!

**Mer information och anmälan på:
www.svinesundsloppet.nu**

Projekt Svinesundsförbindelsen

i samarbete med Strömstad Löparklubb och Halden Skiklubb

Ska konkurrera om tjänstepensioner

Storebrand siktar mot en position bland de ledande bolagen på den svenska tjänstepensionsmarknaden. Bolaget etablerar nu en egen filial i Stockholm.

I höst räknar Storebrand att vara igång med sin verksamhet. Målgrupp för bolagets satsning är i första hand företag med personer som själva beslutar om sitt pensionssparande.

Storebrand kommer att ge svenska kunder större valfrihet och större pensions-trygghet.

Idar Kreutzer, koncernchef för Storebrand

Vill växa

Storebrand har cirka 28 procent av marknaden för pensions- och livförsäkring i Norge och bolaget har länge sett den svenska marknaden som intressant.

- Den svenska pensionsmarknaden är Nordens största. Vår kärnverksamhet är pension, långsiktigt sparande och livförsäkring. Det är därför naturligt för oss att gå in på just denna marknad. Satsningen kommer att ge oss goda tillväxtpotentialer inom tjänstepensionsområdet, säger Storebrands koncernchef Idar Kreutzer.

Garanti på pensioner

Genom en norsk filial i Sverige kan Storebrand erbjuda svenska pensionsprodukter med utgångspunkt i det norska regelverket.

- Skillnaden mellan de svenska och de norska reglerna ger oss konkurrensfördelar på den svenska marknaden, konstaterar Kreutzer.

Storebrands filial kommer att kunna erbjuda pensionsprodukter med räntegaranti på hela pensionskapitalet, vilket efterfrågas i Sverige.

- Det ger kunderna större pensions-trygghet, säger Idar Kreutzer.

Storebrand är ett solitt bolag med en stark finansiell ställning. Bolaget har levererat konkurrenskraftig avkastning över tid, mätt mot både svenska och norska livförsäkringsbolag.

Flytträtt

Flytträtt lagstodades i Norge redan 1992 och är därför en självklarhet för norska pensionskunder.

- Storebrand erbjuder sina kunder möjligheten att flytta sina pensionsavtal till andra bolag mot en låg administrationsavgift. Det ger kunderna större valfrihet, påpekar Idar Kreutzer.

I Storebrands produktutbud kommer försäkringspremierna att vara differentierade i förhållande till risken för långvarig sjukfrånvaro. Både i Norge och Sverige föreligger ofta betydande skillnader i sjukfrånvaroriskerna mellan olika branscher och företag.

- Vår prissättning av sjukförsäkring reflekterar detta och det kan vara förmånlig för kunderna i vår målgrupp, säger Idar Kreutzer.

Distribution genom mäklare

Storebrand kommer att förmedla sina produkter genom etablerade försäkringsmäklare och pensionsrådgivare.

- Detta ger oss ett snabbt och kostnads-effektivt tillträde till en attraktiv del av pensionsmarknaden. Internetbaserade tjänster blir ett viktigt medel för att bistå marknaden på ett effektivt sätt - vi blir lättillgängliga och kan erbjuda kunderna god service, säger Idar Kreutzer.

Goda förutsättningar

Kommer svenskarna att placera sitt pensionskapital i ett norskt bolag?

- Vi har fått väldigt positiva signaler.

Marknadsundersökningar visar att många svenskar mycket väl kan tänka sig att placera pensionskapitalet utanför Sverige. Norge kommer i det sammanhanget på en hedrande andra plats efter Storbritannien, säger Kreutzer. Undersökningarna visar även att mäklare och kunder väljer pensionsleverantör främst på basis av förväntningar om hög avkastning och låga kostnader. Faktorer som bolagets soliditet och omdöme är också viktiga i valet av pensionsleverantör.

Dessutom vill kunderna ha frihet att själva kunna bestämma leverantör och möjlighet att kunna flytta pensionsavtalet till ett annat bolag.

- Vi har goda förutsättningar att lyckas på den svenska marknaden, avslutar Idar Kreutzer.

Storebrand har cirka 28 procent av marknaden för pensions- och livförsäkring i Norge och har länge sett den svenska marknaden som intressant. - Vi kommer att erbjuda konkurrenskraftiga tjänstepensioner till en spännande kundgrupp på den svenska pensionsmarknaden, säger Storebrands koncernchef Idar Kreutzer.

Detta är Storebrand

- Storebrand består av tre bolag – Storebrand Livsförsäkring AS, Storebrand Kapitalforvaltning AS och Storebrand Bank AS.
- Storebrands kärnverksamhet är pension, långsiktigt sparande och livförsäkring. Bolaget erbjuder ett brett spektra av produkter till företag, offentlig sektor och privatpersoner.
- Storebrand Livsförsäkring har en stark position på den norska marknaden. Mätt i kundfonder till förvaltning har bolaget en marknadsandel på cirka 28 procent. Bolaget har cirka 6 000 företagskunder och 300 000 privatkunder.
- Totalt förvaltar Storebrand cirka 165 mdr NOK i kundfonder, livförsäkringskundernas medel inräknade. Bolaget har levererat en god avkastning över tid och har en solid finansiell ställning.
- 2004 utsåg tidningen "Sparöversikt" Storebrand till "Årets Förvaltare", en utmärkelse man vann i konkurrens med 75 svenska, nordiska och internationella fondbolag.
- Storebrand var den första pensionsförvaltaren i Norge som införde miljökriterier och sociala kriterier för alla sina investeringar.

För mer information, se www.storebrand.se

"Inne på Hotell Havanna beställer fotografen Mikkel McAlinder fisk. Ryktet om hans aktuella fotoutställning med surrealistiska bilder för oss vidare till Stenersen Museet vid Vestbanen."

Oslos själ

Hur fångar man en stads själ? Jagar in den i en trång gränd och spärrar utvägen med analysparametrar som slott och jazzbarer? Oslo är gäckande.

Text Dan-Marcus Pethrus | Foto Morten Brakestad

Staden saknar nästan monumentala identiteter. Paradgatan Karl Johan är inte större än vilken tvåflig storstadsgata som helst. Och medan Stockholm har varit med och format svenskheten, är Oslo den mest onorska av Norges städer.

Samtidigt hör Oslo till de städer som växer snabbast i Europa; sedan 1990 ligger snittet på omkring 4 700 nya invånare årligen. I fjol, cirka 7 500 nya oslobor. Och demografiskt sett har staden bland de yngsta och rikaste invånarna i världen. Det sätter sina spår i den intensiva stadspulsen.

Frukostbord på Grand Café

Ibsen, Munch och de andra Kristianiabohemerna betraktar oss från Per Krohgs stora väggmålning. Ett frukostbord på anrika Grand Café är en bra plats att utgå ifrån för att ta sig an Oslo. Det var mellan 1850 och -90 som huvudstadskulturen började blomma upp på allvar och Oslo har varit aningen vilt ända sedan dess. Någon fast struktur genom kungamakt, adel och borgerskap har aldrig funnits, desto mer av vital puls. Därför är det i Oslobornas mentalitet som Oslos identitet kanske bäst reflekteras. Det är inte för intet som stadens byrådsledare, Erling Lae, i Oslo ser ett framtida europeiskt San Francisco, där framåtsträvande teknikutveckling ackompanjeras av creative class-fenomenet och dess gyllene ledord – tolerans.

– Vi är nyrika och det öppna sinnelaget liknar mer amerikanernas än europeernas. Att vi inte har så många stolta traditioner gör att vi inte heller har något att vara malliga över. Sedan har du det mångkulturella klimatet; 21 procent av invånarna är utländska minoriteter som ofta bor centralt. Tillsammans har detta fött fram en stor tolerans mot både människor och kulturyttringar på byn, säger Oslojournalisten och debattören Erling Fossen.

Vattennära innerstadsboende

Föregångaren inom vattennära bostads- och kontorsområden, Aker Brygge, var en av flera faktorer som förde tillbaka fokus på innerstadsboende i slutet av 1980-talet. Citytrenden togs sedan vidare i början av 1990-talet, när historiska arbetarkvarter längs Akerselva i stadsdelen Grünerløkka blev populära adresser för konstnärer. Sedan följde reklamfolket. Och sedan följde advokaterna. Bostadsprisernas uppåtkurva är duktigt proportionerlig och gentrifieringens (den socioekonomiska förvandlingen av stadsdelar där rika flyttar in i tidigare fattiga områden) mönster känns igen.

Just nu blir det bohemiska hippt i en vågrörelse från Grünerløkka till invandrartäta och kryddiga stadsdelen Grønland och vidare österut in i Tøyen och Torshov. Att ägarna bakom trendsättande "lökka-restaurangen" Sult har öppnat systerkrogen Lyst i

Tøyen, är ett exempel på spiraleffekten.

Här knakar det i fogarna. Mosaiken i moskén i Grønland bryter av mot 50-talsfasaderna. Gamla Grønland Basar med slitna modebutiker och restauranger är i färd med att byggas om till nya bostäder.

Indisk lunch intas på Punjab Tandoori. Sedan till fots tillbaka mot Grünerløkka, där man snabbt inser att gatorna runt Olof Ryes Plass och Birkelunden är Oslos charmhörna. Hypade boutique möter inrökta antikvariat. Café Fru Hagen, trendsättare med bibehållen charm. Rockabilly på Bar Boca och grannbutiken Los Lobos. Inne på delikatessaffären Hotel Havanna beställer fotografen Mikkel McAlinder, känd för sin surrealistiska och manipulerade fotokonst, fisk. Jasså, han ställer ut på Stenersen Museet vid Vestbanen. Då går vi dit. Det är lätt att känna Oslos puls, för den slår hårt.

Fjordbyen – ett av de största stadsutvecklingsprojekten någonsin i Norge

Men även för städer gäller att den mest inbjudande personligheten ändå behöver ett ansikte för att bli igenkänt. Och när nu Oslos visuella identitet börjar ta form, sker det vid vattnet.

Oslos hjärta har alltid varit dess gränser. Stanna en Oslobo och fråga vad poängen med Oslo är och svaret kommer med största sannolikhet bli Marka

Smakbitar av det norska designåret

» Akerselva är en kulturell magnet. I februari öppnade nya Norsk Design- och Arkitektursenter vid Hausmannsgate 16 alldeles vid älven. Centrat är den efterlängtrade, samlande plattformen för norsk design. Norsk Designråd och Norsk Form är sambos i huset. Hjärtat är den 500 kvadratmeter

stora utställningshallen, en gammal transformatorhall vid Oslo Lysverk. Centrals toaletter, för övrigt kulturministerns favorittoaletter, är en upplevelse i sig. Just nu visas utställningen Extreme North, som speglar det vardagligt vackra som det norska klimatet och naturen har format – från en Helly Hansen

offshore-dräkt till en busskur. Extreme North visar på värdesättandet av det praktiska i norsk industri-design, något att jämföra mot dansk formfrossa. Utställningen kommer till Stockholm i september.

På Kunstnerernes hus, nära slottet, visas utställningen Detox från Riksställinger. Det är

Toleranstest. Närheten till naturen och Oslos påstådda tolerans måste sättas på prov. Därför tar vi oss upp till Tryvanns skidbackar på morgonen, inte mer än en halvtimme från Karl Johan. Efter en halv dags skön skidåkning är det dags att pröva en av världens bästa after ski-orter. För att riktigt testa Oslotoleransen går vi in på Theatercafeen, Oslos finaste. 200 kostymer och ett Gore Tex-ställ; varken hovmästaren eller grannen i slips ifrågasätter. Oslo klarar testet galant.

– de vidsträckta naturområdena som omger staden i norr, öst och väst. På helgerna är turrygsäcken fylld med obligatorisk Kvikkklunssjokolade och apelsin.

Med tanke på kärleksrelationen till naturen, är sjönäringsens monopol tillgång till Oslos vattenlinje under 1900-talet svärbegriplig och stadens beslut nyligen, att förvandla Oslo från en hamnstad till en fjordstad, blir fullt begriplig. I projekt Fjordbyen ska hamnens containrar flyttas och stadslivet föras tillbaka till vattnet. 13 delområden längs 10 kilometer strandlinje ska omvandlas under en 25-års period; det är ett av Norges största stadsutvecklingsprojekt någonsin.

– Motorvägen som tidigare har skapat ett stort mentalt avstånd mellan city och vattnet vid Björvika, sänks ner i en tunnel under Olsofjorden. Det ger en helt ny karaktär till det offentliga rummet i området, där bland annat nya operan kommer att ligga, säger Stein Kolstø, projektledare vid Fjordbykontoret.

Oslos nya identitet ska skapas. Och det sker i mötet mellan det naturnära stadslivet och det kreativa samspelet mellan stadens olika stadsdelar. Brokigt har blivit stadsbyggarmode. ■

Mer information om näringsliv och forskningsmiljöer i Osloregionen: www.oslo.teknopol.no. Oslo Teknopol är etablerat av Oslo kommun och Akershus fylkeskommun för att driva näringsutveckling i Osloregionen.

Futuristkvarter vid Operan

Individualism och attityd är rätta orden för det planerade Barcode-kvarteret som ligger mellan Oslo S och nya operan i Björvika. Huskropparnas fantasifulla profiler kommer garanterat att bli ett nytt landmärke i framtiden. Namnet Barcode är inspirerat från streckkoderna på butiksvaor. Tanken med den kompakta, transparenta arkitekturen är att skapa en levande plats för kontor, boende och kultur som inte skärmar av centrum från vattnet. I området planeras det för 500–600 bostäder. Den första etappen i Barcode beräknas att påbörjas under nästa år.

uppåtsparkande avantgarde, där man använder hela arsenalen av nya medier. Revolutionärt mode som till exempel i arkadspelet Painstation, som med piskning, hetta och elektriska stötar vill framkalla beroende av smärta. Den 13 maj kommer Detox till Moderna Museet i Stockholm för en nattvisning. ■

Oslobesökaren som vill diskutera det norska designåret bör ta sig till restaurangen Arcimboldo på Kunstnerernes hus en fredagkväll. Det är den givna samlingsplatsen för Oslos tv- och kulturpersonligheter.

Foto: Morten Brakestad

Tre möten med Oslo:

Foto: Morten Brakestad

För att greppa normmännens förhållande till havet, är ett besök ute på Bygdøy obligatoriskt. Här blandas kungliga ägor med landets främsta sjöhistoriska museer – från vikingarna till statsbyggaren och polfararen Fridtjof Nansen och Thor Heyerdahls expeditioner.

Foto: Morten Brakestad

Att Oslo är ett hetrepolis blir tydligt vid en gastronomisk tripp. Allt rymms – från det Reykjavikliknande ruffa utelivet till inrökta rockabillyhak och vidare mot fem Michelinstjärnor. Vi valde mat på Bölgen & Moi Briskeby och fortsatte sedan till Odeon och lägenhetsliknande baren Ettas Place, båda på Bogstaveien.

Foto: Scarpix

Badbåtarna vid Vippetangen. En gång i kvarten transporterar passagerarfärjorna badsugna Oslobor ut till öarna i Oslofjorden för sköna soldagar.

I sommar kommer Oslo att bjuda på många spännande arrangemang i samband med 100-årsjubileet. Gå in på www.visitoslo.com så får du veta mer.

Norska finanskoncernen DnB NOR i Sverige

Dressmanns Sverigechef Niklas Holmström (t.v.) i glatt samspråk med Karin Larsson och Ingar Knudsen från DnB NOR.

DnB NOR

DnB NOR – bland de fyra största i Norden.

DnB NOR är Norges största finanskoncern och bland de fyra största i Norden, mätt i börsvärde. Vid slutet av år 2004 förvaltade koncernen cirka 1380 miljarder svenska kronor. I Sverige erbjuder koncernen banktjänster för norska och nordiska företag. Här i landet är DnB NOR även en stor aktör inom kapitalförvaltning, bland annat under namnet Carlson. Företaget levererar också Unit Linked-produkter (fondförsäkring) genom bolaget Vital Link.

– DnB NOR har ett gemensamt koncernkonto över landgränserna som ger oss bra översikt över våra bankflöden, och detta i de valutor vi använder oss av. Det är mycket bra eftersom vi på så sätt alltid har god kontroll över ekonomin, säger Marius Varner på Varner-Gruppen.

Hjälper norska företag till gränslös succé

Norska klädkedjan Dressmann har expanderat på ett fantastiskt sätt i Sverige de senaste åren. Ett viktigt stöd för Dressmann i denna expansion är finanskoncernen DnB NOR, som i Sverige bland annat är inriktad på att hjälpa norska företag att etablera sig på den svenska marknaden.

I mars år 1997 slog den första Dressmannbutiken upp sina portar i Sverige. Sedan dess har ytterligare 184 butiker öppnats. Nu finns den norska klädkedjan representerad i de bästa affärsområdena i städer över hela landet. Dressmann är i dag den absolut största klädkedjan i Sverige med enbart herrkläder i sortimentet.

– Etableringen i Sverige har gått oerhört snabbt. Nu kommer expansionen att plana ut en smula. I stället satsar vi på tillväxt i våra befintliga butiker, säger Lars Hansson, som är Dressmanns ekonomichef i Sverige.

Dressmann tillhör norska Varner-Gruppen. Parallellt med Dressmanns tillväxt sker även en expansion av gruppens övriga butikskedjor (Carlings, Cubus och Bik Bok) som har inriktning på olika konfektionsnicher. I Sverige har Varner-Gruppen totalt 289 butiker och globalt är antalet 900.

Hela paketet

DnB NOR, Norges största finanskoncern, spelar en viktig

roll i Dressmanns och de andra butikskedjornas expansion i Sverige. För tio år sedan öppnade koncernen en filial här i landet.

– Vår inriktning är att hjälpa våra norska kunder att etablera dotterbolag i Sverige. I dag hjälper vi hundratals norska företag med våra banktjänster, säger vd Ingar Knudsen.

Norska etableringar i Sverige blir allt vanligare och för att hjälpa kunderna har DnB NOR i Stockholm satt samman en etableringsgrupp som består av jurister, redovisningsexperten och andra specialister.

– Vi kan erbjuda ”hela paketet” och det brukar vara mycket uppskattat bland våra kunder. Vi är experter på den speciella problematik som kan omge norska etableringar i Sverige, säger Ingar Knudsen.

Detta kan Lars Hansson på Dressmann intyga.

– Vi har blivit uppvaktade av flera svenska banker, men DnB NOR har helt enkelt det koncept som passar oss bäst. De hjälper oss med exempelvis hantering av dagskassar, kortinlö-

sen och bankens system medger att transfereringar mellan oss och moderbolaget i Norge kan ske på ett smidigt sätt.

DnB NORs bankkontor i Stockholm är av det mindre formatet, vilket Lars Hansson tycker är en fördel.

Lars Hansson, Dressmanns ekonomichef.

– Småskaligheten gör att det är lätt att få personlig kontakt med bankens medarbetare. De är lyhörda och genuint intresserade av vår verksamhet och att det går bra för oss. Vi har en rak och prestigelös dialog. Sedan är det en trygghet att veta att de har den stora organisationens resurser i ryggen. DnB NOR är en aktiv partner som fungerar som ett viktigt stöd för Dressmann i Sverige, menar Lars Hansson.

Vadå unionsupplösning?

För oss inom Statoil finns det inga gränser mellan Sverige och Norge. Vi tillhör alla samma stora gränsöverskridande familj, och tillsammans har vi mycket att göra, varje dag!

Vi levererar gasol som värmer, kyler och lyser. Vi håller hundratusentals villor och företag varma genom att förse dem med eldningsolja och pellets. Vi håller vattnet lagom varmt i en hel rad kommunala badhus. Vi håller bilar och lastbilar rullande med hjälp av bensin, diesel och smörjoljor, och flygplan i luften med hjälp av flygbränsle. Och så håller vi förstås folket på vägarna varma och glada genom att erbjuda kaffe, korv och livsmedel på våra stationer!

Okej då. Vi vet att Sverige och Norge inte längre är en union. Och att det var hundra år sedan den upplöstes. Men i våra Statoil-hjärtan är vi fortfarande ett.

Sverige och Norge. Forever.

förändrar vardagen

Foto: Kåre Foss

Foto: Jørn Steen

– Den norska förankringen är viktig för Hydro, som har verksamhet och kunder inom olja, gas och aluminium över hela världen, menar Eivind Reiten, generaldirektör för Hydro-koncernen.

Det norskaste av norskt

– Jag har Norges absolut roligaste jobb. Jag känner stor glädje och ett stort ansvar över att få jobba med det norskaste av det norska och samtidigt mest globala företaget i Norge. Det säger högste chefen för Norsk Hydro, generaldirektören Eivind Reiten.

Text Anders Fahlman | Foto Terje S. Knudsen

Hydro är Norges största industrikoncern, med 40 000 anställda i 40 länder. Företaget är en gigant inom energi och olja, men vad många svenskar kanske inte känner till är att Hydro också är ett av världens största aluminiumföretag. En majoritet av Hydros anställda runt om i världen sysslar med aluminium.

Forskningen har alltid haft stor betydelse för Hydros utveckling och framgång under de 100 år som företaget funnits (ja, det bildades år 1905, samma år som unionsupplösningen). Inom olje- och gasområdet har företaget utvecklat världsledande kompetens inom den avancerade teknik som utvinning från havets botten utgör. Företagets satsningar på aluminiumområdet byggs också i mångt och mycket på egen teknologi.

– Snart sätter vi i gång med bygget av världens största och mest avancerade aluminiumverk i Qatar i Mellanöstern. För oss inom Hydro är det livsnödvändigt att vi befinner oss i forskningens framkant. Vi verkar inom högkostnadsområden, därför måste vi lita till tekniken som konkurrensmedel framför låga priser, säger Eivind Reiten.

Eivind Reiten, generaldirektör på Hydro-koncernen.

Vikingarna

Hydros logotyp består av ett stiliserat vikingaskepp. Finns det paralleller mellan de gamla vikingarna och Hydros internationella expansion?

– Vi är betydligt mer skonsamma än vad vikingarna var. Likheterna ligger nog mer i nyfikenheten och viljan att ge sig ut i världen, säger Eivind Reiten och skrattar.

I sina internationella kontakter märker han att det finns en stor nyfikenhet på Norge.

– Nyfikenheten beror mycket på att man faktiskt vet så lite om oss. Många uppfattar oss norrmän som lite speciella, bland annat för att vi står utanför EU. Man vill gärna samarbeta med oss för att lära känna oss lite bättre. Vi märker också en uppskattning för Norges fredsmäklade insatser och vårt generösa bistånd till fattigare länder. För Hydros del är det absolut ingen nackdel att vi har Norge som hemland.

Den norska förankringen är viktig för Eivind Reiten och för företagskulturen i Hydro.

– Ja, den får vi aldrig lämna trots vår internationella expansion. Att förena det norska i verksamheten med det internationella är en del av spänningen i mitt jobb. Det är också tillfredsställande att få vara med och utveckla ett bolag som bidrar till välfärden i landet, säger Eivind Reiten.

Finns det ett särskilt norskt sätt att leda företag på?

– Ja, det tror jag absolut. Det handlar om respekten för våra anställda och hur vi behandlar dem. Vi känner också ett stort ansvar för samhällets utveckling i stort.

Utanför EU

Vad betyder det för Hydro att Norge står utanför EU?

– Det betyder relativt lite i och med Norges handelsavtal med EU. Ett medlemskap skulle ha större politisk betydelse än ekonomisk. Men visst vore det en fördel för Norge att vara med i det utvidgade EU, även om skillnaderna inte skulle bli så stora för landet.

Men Eivind Reiten är inte helt nöjd med företagsklimatet i Norge.

– Nej, det kunde nog vara bättre. Norge är rikt tack vare oljan, men det har också medfört en hög kostnadsnivå och stora offentliga utgifter. Detta skapar inte ett klimat för människor att vilja skapa konkurrensutsatta verksamheter. Många företagare ger upp och flyttar företag utanför landet.

Han är lite fundersam över näringslivssamarbetet mellan Sverige och Norge.

– Ibland har det varit svårt att få till en bra relation länderna emellan. Se på "Volvoaffären" i slutet av 1970-talet och historien med Telia och Telenor. Beror problemen mellan länderna på tillfälligheter eller är vi helt enkelt rädda för att bli styrda av den andre? Bäst för alla vore om vi i stället började tänka helt och hållet affärsmässigt, anser Eivind Reiten.

I högsta grad affärsmässiga överväganden ligger bakom Hydros strävan just nu på oljeområdet; att utveckla teknologier som ökar utvinningsgraden i oljefält, som efter hand töms på olja. ■

Hydro är en av världens främsta producenter av olja och gas till havs och har under 40 år haft en ledande roll i utvecklingen av norsk petroleumindustri.

Hydro är också världens största integrerade leverantör av aluminium med verksamhet på alla kontinenter. Kunderna finns bland bil, emballage- och byggindustrin.

Med mat och deckare ska ICA erövra Norge

ICA är ännu inte lika välkänt i Norge som i Sverige. Under 2004 började arbetet med att göra varumärket känt över hela Norge och målet är att bli marknadsledare senast vid utgången av 2008. Vd Erland Björn har upptäckt att likheterna mellan svenskar och norrmän är betydligt fler än skillnaderna.

– Varje dag vaknar 4,5 miljoner norrmän och tänker på vad de ska äta och dricka. Det är en härlig vetskap att vi börjar varje morgon med hela Norges befolkning som potentiella kunder, ler Erland Björn.

ICA har funnits sedan 1917 och startade genom samverkan mellan svenska lanthandlare.

– ICA:s butiker ska fylla kundernas ökande behov, samtidigt som de ska fortsätta vara en viktig, social och kulturell samlingspunkt i närmiljön, säger Erland Björn.

Sedan han övertog jobbet i toppledningen för Norges tredje största matkedja, har han redan visat vad han menar. Priserna är sänkta, kva-

liteten och matsäkerheten bibehållen och strategin finputsad. Målet är att bli marknadsledare före utgången av 2008.

Både stordriftsfördelar och nischexpertis

– Som ledare i en nordisk koncern är det viktigt att ha respekt för olikheter, men samtidigt inse att likheterna är många. Med en nordisk, administrativ plattform uppnår vi stordriftsfördelar inom bland annat inköp, IT och logistik. Då kan vi frigge resurser för att stimulera tillverkning av lokala specialiteter som tillvaratar kundernas särkulturella behov, förklarar Björn.

Erland Björn, vd för ICA i Norge.

Det innebär att ICA bland annat säljer allt från godsaker från hela världen till nationella läckerheter, som Lofotslamm från Nordnorge. Våra matvanor ändras konstant, och det gör också våra handlingsmönster. Därför är ICA-kedjan innovativ inte bara inom produkter och service, utan också med sin konceptutveckling. Björn berättar att de noggrant följer internationella trender.

Han visar oss ICA Maxi som exempel på det senaste. Här kan kunden parkera under tak och handla allt på samma plats ("one-stop-shopping") med hög kvalitet och låga priser. Snygg design och lättorienterade färgkoder gör det enkelt att hitta de

olika avdelningarna, som förutom mat- och hushållsvaror också erbjuder hudvårdsprodukter, böcker, media och elektronik med mera. Svenska kvalitetsdeckare upptar flera bästsäljarplatser jämte norska cd-skivor. Här kan norrmän träffa signatur-skrivande författare på väg till sitt dagliga bröd.

– Där ser ni en av många synergieffekter som följer med en nordisk plattform, avslutar en nöjd Erland Björn. □

ICA www.ica.no

Ingenjörskonst över gränserna.

I 60 år har vi utvecklat ingenjörskonst i Norge. I Sverige har vi under femton år expanderat vidare inom bygg, industri, bro och anläggning. Norsk och svensk kompetens blir som bäst när vi samarbetar och samtidigt stärker vi banden mellan Sverige och Norge.

REINERTSEN

Telefon 031-779 15 00, www.reinertsen.se

Biblioteket i Alexandria har blivit en arkitektonisk succé. Dessutom fungerar det bra, kanske beroende på den enkla geometriska formen, i princip ett tefat som kraschlandat och blivit stående delvis nedsjunket i ökensanden.

Oslos nya operahus. Operahuset i Björvika bugar sig ödmjukt inför besökaren och ger ett småskaligt intryck trots sin storlek, eftersom en stor del av byggnaden ligger under jord. Huset välkomnar till besök och representerar raka motsatsen till de perspektivistiska trick, som till exempel ska få besökarna på Petrusplatsen i Rom att inse sin obetydlighet. – En opera måste förstås ha en viss monumentalitet, men vi vill uttrycka det utan att bli exkluderande eller elitistiska. Vi ville ge tillbaka den här platsen till Osloborna, säger vd Ole Gustavsen, Snøhetta.

Hus för drömmar

Med en fiskgrossist som närmaste granne ligger en av världens mest framgångsrika arkitektbyråer. När Snøhetta fick uppdraget att planera biblioteket i Alexandria, gick det en chockvåg genom hela arkitektvärlden.

Text Sofia Eriksson | Foton Snøhetta

Taxichauffören är skeptisk till adressen. Jag med, när jag ser var vi har hamnat. Men där nere i Oslos hamnkvarter, med en fiskgrossist som närmaste granne, ligger en av världens mest framgångsrika arkitektbyråer. Blicken dras ut över kajen, mot fjärden, fiskebåtarna och ett litet fyrtorn därute. Det är kallt, andedräkten blir till rök. Det är mycket stilla.

Inne i det ombyggda magasinet är det stora öppna ytor, alla sitter tillsammans. Materialen är enkla; betong och trä. Glamourfaktor noll.

En grupp från Liverpool guidas runt (de är spekulanter på ett nytt museum) och han som sätter sig ner för att prata med mig har visserligen den internationella arkitektuniformen (svart polotröja), men mer skrott i ögonen än jag någonsin har stött på hos en arkitekt.

Högsta toppen på Dovrefjellet

Arkitektbyråns namn, Snøhetta, varifrån kommer det egentligen? Jovisst är det namnet på ett norskt fjäll, men orsaken till namnet är inte riktigt den man tror.

Det första kontoret låg på vinden ovanför Dovrehallen, ett väl inrökt ölställe i Oslo. Och Snøhetta är ju – som alla norrmän vet – den högsta toppen på Dovrefjellet...

Ändå är det frestande att associera namnet på

Skandinavians mest framgångsrika arkitektbyrå till det särskilda norska förhållandet till naturen. För framgångsrika svenska och danska byråer heter sådant som Wingårdh och Henning Larsen, inte Sydtoppen eller Ejer Baunehøj (2 103 respektive 176 meter över havet).

Ett kamratgång från arkitektskolan

Det stora internationella genombrottet kom med biblioteket i Alexandria 1993. Många av världens största och mest kända arkitektbyråer, företag med hundratals anställda, deltog i arkitekttävlingen. Snøhetta var på den tiden ett kamratgång som kom direkt från arkitektskolan, det fanns inte ens ett aktiebolag.

Det gick en chockvåg genom arkitektvärlden när ni vann tävlingen om det nya biblioteket i Alexandria, ett kontrakt på 200 miljoner dollar.

– I Norge var nog inte folk lika överraskade, men det är klart att det var en chock att vinna, det var en chock för alla. När vi fick telefonsamtalet så var det... ja, otroligt. Vi reste ner till Alexandria, det var stor uppståndelse, berättar Ole Gustavsen, vd för Snøhetta.

Många av Snøhettas byggnader följer samma princip. De har ett mycket nära förhållande till det omgivande landskapet, de är större på insidan än de verkar

utifrån och är mycket välkomnande för besökaren. Oslos nya operahus, som just nu håller på att byggas färdigt vid Oslofjorden, är ett nästan övertydligt exempel på det. Ritningarna visar en låg byggnad, insmugen nära horisontlinjen, med en mängd utsiktsplatser som även är tillgängliga utifrån.

– Vi utgår alltid från platsen när vi arbetar. Att knyta an byggnaderna till topografin och omgivningen är därför mycket naturligt för oss. Vi planerar områdena runt omkring byggnaderna lika mycket som vi planerar själva byggnaden, säger Ole Gustavsen.

Ni har också fått det extremt känsliga uppdraget att skapa minnesplatsen vid det nya World Trade Center. Hade ert arbetssätt, att ni alltid involverar människor som lever och arbetar på platsen, något att göra med att ni fick uppdraget?

– Som du säger är uppdraget mycket känsligt och därför kan vi inte berätta så mycket om det. Men orsaken till att vi får arbeta med det, är nog att återuppbyggnadskommittén upptäckte att vi alltid för en dialog om landskapet och platsen med människorna som bor och arbetar där innan vi börjar arbeta. De blev intresserade av vår metod. ■

*Fotnot: Bergstoppen Snøhettas höjd är 2 286 meter över havet.

Ole Gustavsen, vd Snøhetta.

Norsk design på prispallen

» Norsk design har tagit ett steg ut på den internationella designmarknaden genom designgruppen Norway Says. Först vann deras sofffa Break "Best in Show" på Stockholm Furniture Fair, norra Europas största möbelmässa. Norway Says belönades även med 2004 års Bruno Mathsson-pris.

"Den unga gruppen industridesigner och möbelformgivare, som utmanande

uppträder under namnet Norway Says, gestaltar sitt budskap med eftertryck: Spännande förnyelse av norsk möbelformgivning pågår. Torbjørn Anderssen, Andreas Engesvik och Espen Voll har övertygande inlett 2000-talet med att placera norsk design på världskartan. Deras artistiska och innovativa utveckling av den internationella modernismens arv

väcker respekt och förväntningar", löd Bruno Mathsson-juryens motivering.

Dessutom har soffserien UGO blivit utsedd till årets bästa sofffa av prestigefyllda magasinet Wallpaper. ■

Mer om Norway Says och deras senaste produkter finns på gruppens hemsida: www.norwaysays.com

Soffserien UGO, av den norska designgruppen Norway Says, har hamnat i designens finrum.

Foto: Triangelfilm

Norsk film är "kjempegreit"

Elling, och sedan då? Nej, norsk film är inte vanlig på svenska biografer. Men den finns och den är bra. Det vill den norska filmveckan "Kjempegreit!" i Stockholm visa den svenska publiken.

Mattias Nohrborg, vd på Triangelfilm som arrangerar den norska filmveckan på Bio Sture i samarbete med Norges Ambassad, säger att det har gjorts ett antal bra filmer i Norge det senaste året. Ändå har norsk film en låg profil i Sverige. Den svenska biopertoaren består nästan uteslutande av amerikansk och svensk film.

– Vi vill visa filmpubliken att norsk film håller hög nivå och har bredd, säger han.

– Bra norsk film kan fungera i Sverige likaväl som bra svensk film. Men man måste ge publiken en chans och vänja den vid andra historier och ett annat språk. Filmveckan kanske kan ge en signal om att norsk film i dag är minst lika bra som den svenska, säger Mattias Nohrborg.

Bland de tio långfilmer som visas finns filmerna "Uno" av Aksel Hennie och "Hawaii, Oslo" av Erik Poppe, som också är en av festivalens gäster. Mattias Nohrborg kallar båda filmerna för små mästerverk. Alla veckans filmer riktar sig till en bred vuxenpublik.

Norsk filminstitutts direktör Vigdis Lian säger, att den norska filmen har en tradition av uppskattade komedier.

– Den senaste tiden har det dessutom kommit många filmer om män i 30-årsåldern som gör upp med det liv de lever, något som väckt mycket debatt. Särskilt norsk barnfilm och komedier drar publik i Norge, säger Vigdis Lian. ■

På Bio Sture i Stockholm visas, förutom tio nya långfilmer i olika genrer, kortfilmer och ett retrospektiv med norska klassiker. Filmveckan startar 1 april. För mer info: www.norge.se

Norska råvaror förädlas under stjärnkocken Eyvind Hellstrøms överinseende.

Stjärnglans över moderna norska krogar

» Det traditionella norska köket gör inte något väsen av sig i gourmetsammanhang, men det moderna norska köket gnistrar desto mer. Hela fem krogar i Oslo har stjärnor i Guide Rouge, tidigare Guide Michelin. Det är per invånare långt fler än Stockholm, som representeras av sju stjärnkrogar i Guide Rouge. Norska kockar har dessutom vunnit den prestigefyllda kocktävlingen Bocuse d'Or tre gånger de senaste tio åren.

– Det har frigjorts ett modernt norskt kök från det tråkiga och fattiga traditionella norska köket. För 100 år sedan var Norge ett fattigt land, men det är vi inte längre och det märks på restaurangerna. Nu arbetar vi med utmärkta norska råvaror, som fisk, skaldjur och vilt, på ett helt annat sätt än tidigare, säger Eyvind Hellstrøm, ägare och restaurangchef till anrika Oslorestaurangen Bagatelle, med två stjärnor i Guide Rouge. ■

Text Marie-Louise Olsen

Foto Sune Frøyseth Eriksen

Det är i samspelet mellan människor som resultat skapas.

Wilh. Wilhelmsen ASA är ett av Norges ledande rederier. Verksamheten omfattar ett brett spektra av maritim verksamhet, med internationell linjetrafik, biltransport, agenturer, ship management och ingenjörstjänster.

Vår koncern är i dag ett av Norges främsta maritima kompetenscenter. Av våra mer än 12 000 anställda arbetar hälften ombord på 250 skepp. De övriga är engagerade i arbete på 260 kontor i 65 länder. Det är i samspelet mellan dem som våra resultat skapas.

Wilh. Wilhelmsen

Sagan om en lycklig skilsmässa

Det var en gång två brödrafolk som levde tillsammans i en union. Men en dag drogs en gräns, den längsta som skådats i denna del av världen, och de två folken skildes åt.

Om detta varit en grym saga hade fiendskap uppstått. Folken skulle ha stridit bittert längs sin långa gräns, bränt varandras gårdar och kämpat för att förgöra varandra.

Men när hundra år passerat lever de två folken sida vid sida i fred och frihet. Den långa gränsen saknar till och med vakter. I stället reser varje dag tiotusentals människor över den för att tjäna sitt levebröd i det andra landet. Andra kommer för att handla varor som är bättre och billigare än hemma, eller blott för att njuta av det som är vackert i grannens land. Man tittar på varandras teveprogram, lyssnar på varandras musik, till och med äktar varandras kvinnor och män. Ja, vänskapen mellan folken är nästan starkare nu än när de levde tillsammans i en union.

Nog gnabbas det lite kärvänligt. I båda länderna roar man sig med att berätta nedsättande historier om det obildade grann-

folket, gärna när dessa hör på. Och visst spirar lite avundsjuka, inte minst när det gäller oljefyndigheter, idrottsliga framgångar och vackra kronprinsessor. Men istället för att förgöra varandra inspirerar man varandra, så att båda länderna kan utvecklas och frodas.

Så kom det sig att ett företag som var duktiga på att bygga bestämde sig för att pröva lyckan i det andra landet. Det var inte alldeles lätt. Nästan ingen hade här hört talas om företaget, som dessutom hade ett konstigt namn med en underlig stavning. Men när grannfolket såg hur de med hängivenhet och gedigen kunskap byggde vägar, bostäder, järnvägsstationer, kapell, äldreboenden, kontor och skolor, tog man företaget till sitt hjärta.

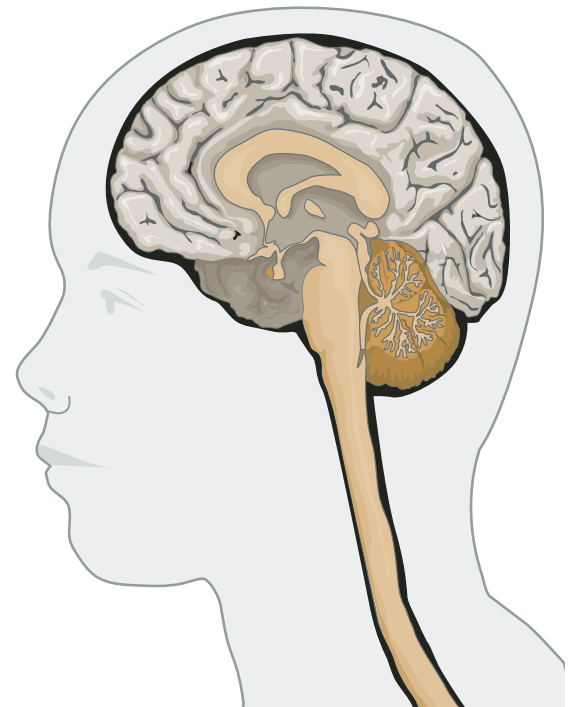
För detta kände företaget djup tacksamhet och lovade att aldrig ge tappt, utan fortsätta att utmana och förnya så att grannfolket kunde känna sig trygga i förvissningen att de alltid kunde vända sig hit för att få yppersta kvalitet till bästa pris.

Så levde de två folken lyckliga i alla sina dagar. Ja, faktiskt lever de nästan längst i hela världen. Kanske för att de har varandra.

Uppdrag: Rädda hjärnan

Norska hjärnforskare står inför spännande genombrott för att behandla dödliga hjärnskador som är vanliga vid trafikolyckor.

Text Tove Smeds | Illustration Svenska Grafikbyrån

En av de vanligaste dödsorsakerna i samband med trafikolyckor och huvudskador, är att hjärnan svullnar upp som en följd av att vattenmängden i hjärnan ökar. Hur vattnet kan samlas och öka i hjärnan har man inte vetat tidigare, men nu har norska forskare vid Oslo universitet lyckats lista ut hur vattentrycket ökar. Resultaten tyder på att vattenansamling i hjärnan sker vid transport genom membranmolekyler som fungerar som specifika vattenkanaler (aquaporiner). Drömmen om en behandling mot detta allvarliga tillstånd börjar bli verklig.

– Det är mycket spännande och vi ser möjligheter att ta fram en specifik behandling mot detta. Vi har

redan fått fram forskningsresultat som visar att man kan reglera vattentransporten genom vattenkanalerna, säger professor Ole Petter Ottersen.

Ottersen är ansvarig för Centre for Molecular Biology and Neuroscience i Oslo. Vid centret studerar man framför allt åldrande, DNA-reparation i hjärnan, neurodegenerativa sjukdomar och hjärnans funktion.

Ottersen och hans kollegor samarbetar sedan flera år tillbaka med den amerikanske professorn Peter Agre, Nobelpristagare i kemi 2003. Det var Agre som upptäckte ett protein som gör att vatten kan passera genom cellernas membran. De norska forskarna kon-

taktade Agre för att ingå forskningssamarbeten, då de var intresserade av vattentrycket i hjärnan. Och samarbetet fortsätter. De norska forskarna vid Centre for Molecular Biology and Neuroscience vid Oslo universitet arbetar nu också på att förstå vikten av dessa vattentransporter i samband med epilepsi. ■

Ole Petter Ottersen, professor vid Oslo universitet. Hans första experiment som barn var att se om krut kunde brinna. Det kunde det...

Karlstads universitet – kunskap över gränser

Karlstads universitet är en drivande motor i regionen när det gäller utbildning och forskning. Men i denna värmäländska landsända räknas regionen inte bara inom Sveriges gränser. Den går även en bra bit in i Norge.

– Inget annat lärosäte i Sverige har ett så utvecklat samarbetet med norska högskolor som Karlstads universitet, säger rektor Christina Ullenius.

Fem norska högskolor och en svensk högskola ingår tillsammans med Karlstads universitet i ett nätverk som kallas UNISKA (Universitetsalliansen Inre Skandinavien). Det innebär bland annat att anställda vid de norska högskolorna kan antas som doktorander vid Karlstads universitet och ingå i olika forskningsprojekt.

Avancerat magisterprogram

– De norska högskolorna har i sin tur specialkompetenser som är intressanta för oss, säger Christina Ulleni-

us. Tillsammans har vi utvecklat ett påbyggnadsprogram som heter Master of Public Administration (MPA) – ett magisterprogram för ledare och chefer i offentlig sektor.

Starka profiler

Ett annat gränsöverskridande samarbete är regionalvetenskaplig forskning och utbildning, med lärare och deltagare från både Sverige och Norge.

Karlstads universitet är starkt inom flera kunskapsområden, exempelvis Quality in Services, som är fokus för Centrum för tjänsteforskning, i samarbete med företag och offentlig sektor.

– Andra starka forsknings- och

Christina Ullenius, rektor vid Karlstads universitet.

utbildningsområden är kopplade till papper och förpackning, mycket tack vare branschens stora aktörer i regionen, säger Christina Ullenius. Här handlar det om design, utformning och funktion.

Ytterligare ett kvalificerat program som finns med i universitetsprofilen är informationsteknologi, med utbildning och forskning i datasäkerhet och nästa generations mobiltelefoni.

Nöjda studenter

– Karlstad är en utmärkt studentstad, som erbjuder fina bostäder och bra villkor. Vi gör regelbundna mätningar och de flesta av våra 10 500 studenter är mycket nöjda med sitt

universitet och sin stad, säger Christina Ullenius, och hälsar fler norska studenter välkomna. □

Fakta: Karlstads universitet bildades 1999, efter rekommendation av Högskoleverkets granskningsgrupp. Idag har universitetet 10 500 studenter, 239 forskarstuderande och 1 100 anställda.

**Det är här vi
hittar framtidens
energikällor.**

**I det öppna
sinnet.**

Kanske kommer det att vara vinden. Kanske vågorna. Eller kanske något helt annat, något som ingen ännu har tänkt på. Det enda som är säkert är att ett livskraftigt samhälle är beroende av stabila energikällor. Därför jobbar vi på Hydro hela tiden med lösningar för att säkra framtida energibehov. Mycket är redan på plats. Mycket ligger på utvecklingsstadiet. Vi har redan lärt oss att utvinna mer energi från vattenkraften. Vi driver mycket lovande försök med vind och vätgas. Vi deltar i projekt om vågkraft. Och vi förbereder för att bättre utnyttja gasresurserna offshore.

Hydro är ett energi- och aluminiumföretag som grundades 1905. Den norska ingenjören Sam Eyde och professorn Kristian Birkeland startade företaget tillsammans med svensken Marcus Wallenberg. Idag, med 36 000 medarbetare – och verksamhet i närmare 40 länder – är vi en ledande producent av olja och gas till havs, världens tredje största integrerade leverantör av aluminium och en pionjär inom förnybar energi och energieffektiva lösningar.

HYDRO

Progress of a different nature